

Teză de abilitare

Valentin Constantin

Rezumat

Prima parte a *Tezei de abilitare* a fost dedicată realizărilor științifice și profesionale. Am evocat activitatea didactică, care a început în anul 1994 la Facultatea de Drept a Universității de Vest din Timișoara unde continuă și în prezent, și cea desfășurată ca profesor invitat în țară și în Franța.

Am descris cercetarea aplicată efectuată împreună cu studenții în domeniul dreptului internațional: realizarea a numeroase traduceri de texte juridice și participarea constantă la concursurile internaționale de proces simulat în materia dreptului internațional și în materia dreptului internațional și european al drepturilor omului.

În continuare am prezentat ceea ce mi s-a părut demn de reținut din realizările științifice personale. Cercetarea mea științifică s-a desfășurat în principal în trei domenii: drept internațional public, drept internațional al drepturilor omului și drept constituțional.

Am structurat prezentarea cercetării în dreptul internațional public, al cărei rezultat a fost publicarea, în anul 2010, a volumului *Drept internațional*, o versiune revizuită și completată a volumului *Drept internațional public*, apărut în anul 2004, în patru secțiuni. În prima secțiune am prezentat ariile actuale de interes din doctrina de drept internațional. Am arătat în ce măsură dreptul internațional poate fi considerat ca fiind parte din ordinea internațională și am evocat discuțiile legate de procesul normativ, afirmarea ierarhiei normelor juridice în sistem sau tema fragmentării ordinii juridice. Am arătat că, în opinia mea, nici inflația normativă, nici fragmentarea ordinii juridice nu sînt fenomene de natură să afecteze stabilitatea sistemului juridic. Principala problemă pentru unitatea

sistemului o constituie contestarea sa din perspectiva raporturilor dintre drept și morală.

În următoarele trei secțiuni am prezentat câteva dintre analizele mele juridice pe care le consider relevante pentru activitatea de cercetare științifică. Am argumentat că distincția între normele juridice de *jus strictum* și cele de tip *jus aequum* traversează ca un fir roșu istoria dreptului internațional. Poziția privilegiată pe care o posedă normele cutumiare în sistem susține relevanța acestei distincții. Am dezvoltat argumentele care se referă la importanța distincției în aplicarea dreptului internațional.

În secțiunea următoare am vorbit despre structura normativă tripartită a dreptului internațional care cuprinde, alături de reguli, care sînt normele cele mai răspîndite în sistem, principii și standarde. Atunci cînd m-am referit la principii, am avut în vedere calitatea unui tip de normă juridică și nu izvorul de drept, adică principiile generale de drept. Am discutat subiectul în contextul condițiilor de validitate a normelor juridice, așa cum au fost expuse de Curtea Europeană a Drepturilor Omului și am analizat problemele legate de aplicarea principiilor și a standardelor.

În ultima secțiune dedicată contribuțiilor științifice relevante am descris contribuțiile mele la teoria interpretării tratatelor, publicate în volumul *Doctrină și jurisprudență internațională* din anul 2004. Am descris în principal combinația de norme și de directive de interpretare care este implicată în celebra ”regulă generală de interpretare a tratatelor” din Convenția de la Viena din 1969. Este un subiect important, deoarece această regulă generală ghidează și trebuie să ghideze atît interpretarea judiciară a tribunalelor internaționale, cît și a celor interne, atunci cînd acestea aplică dreptul internațional.

În ce privește cercetarea în materia dreptului internațional al drepturilor omului, materializată în mai multe articole, am menționat analiza ”teoriei controlului subsidiar” al protecției drepturilor fundamentale pe care îl realizează Curtea de la Strasbourg. Am mai evocat problemele ridicate de aplicarea dreptului internațional al drepturilor omului în sistemul nostru intern. De exemplu, diferența

între motivarea minimă legală a sentințelor judecătorești interne și motivarea de tip dizertație a sentințelor internaționale. Sau, cum ar putea judecătorul intern să legitimizeze o ingerință contrară Convenției europene, utilizând criteriul ”necesității într-o societate democratică”.

În finalul primei părți, am menționat cercetările în domeniul dreptului constituțional, în principal cele din studiul *Constituția României privită din perspectiva supremației dreptului*, din anul 2010.

Am arătat că sistemul nostru juridic posedă resursele pentru a rezolva așa-numita ”incoerență praxiologică”. Și că nu este necesară nici o revizuire a Constituției pentru a rezolva antinomii normative aparente sau reale. Am susținut că revizuirea Constituției poate fi justificată doar pentru a ameliora separația și echilibrul puterilor în stat și pentru eliminarea unor prevederi iliberale, de exemplu, dependența Curții Constituționale de Parlament.

Partea a doua a tezei, care se referă la planurile de evoluție și de dezvoltare a carierei, descrie trei proiecte de cercetare, la care lucrez deja și pe care sper să le finalizez în următorii trei-patru ani.

Primul proiect, al cărui titlu provizoriu este *Interpretarea în dreptul internațional, în dreptul european al drepturilor omului și în dreptul constituțional* este într-o fază avansată. Am redactat deja câteva capitole și am decis să public încă din acest an părți din viitorul volum. Am încercat să argumentez că decizia judecătorului de a utiliza în motivare una dintre cele trei metode de interpretare trebuie să fie în concordanță cu natura competenței sale, obligatorii sau conferite de părți. Am analizat temele clasice ale interpretării: justificarea interpretării, problema interpretării autentice, textualism vs. stabilirea intenției sau textualism vs. interpretare teleologică (evolutivă), etc.

Cel de-al doilea proiect îl reprezintă elaborarea unui nou curs de drept internațional, în două volume, primul dedicat dreptului internațional general, iar secundul dreptului internațional special. De data aceasta accentul va fi mutat pe

jurisprudență, iar analiza va viza aspecte care țin de efectivitatea dreptului internațional.

În fine, cel de-al treilea proiect îl reprezintă realizarea unui curs de drept european al drepturilor omului adresat studenților de la programul de master. O parte substanțială va fi consacrată modului în care justifică judecătorii europeni soluțiile pe care le adoptă și punctele de convergență între dreptul european al drepturilor omului și dreptul internațional și între dreptul european al drepturilor omului și dreptul constituțional.